

Fastställt av: Kommunstyrelsen
Fastställt den: 2019-01-15
Ersätter: -

Ansvarig för revidering: Teknisk samordnare
offentlig miljö
Gäller för: Olofströms kommun
Giltighetstid: Till och med 2022

Program för naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun

Arbetsgrupp: Daniel Ottosson, Eva Johansson, Jesper Andersson och Jonas Engzell

Rapporten och framtagandet av naturvårds- och friluftsprogrammet har delfinansierats av LONA (lokala naturvårssatsningen).

Syfte och beskrivning

Syftet med programmet är att effektivare kunna arbeta med och uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen som är kopplade till naturvård, samt de nationella målen för friluftsliv. Syftet är också att programmet ska fungera som ett underlag för verksamhetsutveckling och stöd för att ta fram och utföra åtgärder på både lokal och regional nivå. Programmet för naturvård och friluftsliv har tagits fram med stöd från Naturvårdsverket inom Lokala Naturvårdssatsningen (LONA).

Programmet behandlar sex av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen som riksdagen har fastställt:

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt växt- och djurliv
- God bebyggd miljö
- Ett rikt odlingslandskap.

Programmet behandlar även de nationella friluftsmålen:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- God kunskap om friluftslivet
- Friluftsliv för god folkhälsa.

Program för naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun är en del av tre dokument. Programmet är den politiska inriktningen inom naturvård och friluftsliv baserat på de nationella miljömålen och friluftsmålen enligt ovanstående beskrivning. Till programmet finns en handlingsplan som beskriver vilka konkreta åtgärder kommunen åtar sig att göra och när i tiden. Programmet och handlingsplanen baserar sig på ett underlagsdokument som beskriver frågorna mer på djupet och presenterar möjliga åtgärder.

Program för naturvård och friluftsliv i Olofströms kommun omfattar kommunen som organisation.

Tillgänglig natur för alla

Nationellt friluftsmål: *Naturen ska vara tillgänglig för alla. Det innebär att möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur- och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.*

1. Tillgänglig natur för alla i Olofströms kommun

För att öka allmänhetens utevistelse, ska det i Olofströms kommun finnas en bredd av möjligheter för friluftsutövande som skapar förutsättningar för –olika intressen inom friluftsliv. Det ska även finnas tillgänglighetsanpassade friluftsområden och friluftsanordningar med information om framkomlighet. Till kommunens natur- och friluftsområden ska det alltid finnas aktuell information som förmedlar och lyfter fram områdets upplevelsevärden.

God bebyggd miljö

Nationellt miljö kvalitetsmål: *Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.*

2. God bebyggd miljö i Olofströms kommun

I Olofströms kommun har den bebyggda miljön en hög grönytefaktor, så att ekosystemtjänster kan bevaras och skapas. Då naturområden tas i anspråk för bebyggelse bör dessa områden också kompenseras.

Starkt engagemang och samverkan

Nationellt friluftsmål: *Ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.*

3. Starkt engagemang och samverkan i Olofströms kommun

Genom samarbete mellan kommunen och föreningar ska engagemanget och kunskapen om friluftslivet i kommunen fortsatt vara stort. Delaktighet och dialog med allmänheten ska ske inför större beslut som fattas om kommunens friluftsliv.

Levande skogar

Nationellt miljö kvalitetsmål: *Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.*

4. Levande skogar i Olofströms kommun

I kommunens skogar bedrivs ett ekologiskt hållbart skogsbruk, så att kommande generationer kan ta del av skogens ekosystemtjänster, i skogar där höga natur-, kultur- och friluftsvärden är bevarade. Nyckelbiotoper bör därför skyddas och ädellövskogar prioriteras, framför allt i tätortsnära lägen.

Allemansrätten

Nationellt friluftsmål: *Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Det innebär att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.*

5. Allemansrätten i Olofströms kommun

Olofströms kommun ska nå ut med information om allemansrätten, om dess möjligheter och skyldigheter för alla, så att allemansrätten värnas och ges ett starkt stöd. Extra fokus bör läggas på unga och nyanlända där allemansrätten, i stor utsträckning, ska förmedlas på plats i natur- och kulturlandskapet.

Levande sjöar och vattendrag

Nationellt miljö kvalitetsmål: *Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhus-hållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.*

6. Levande sjöar och vattendrag i Olofströms kommun

Olofströms kommun fokuserar på åtgärder för att sjöar och vattendrag ska hålla god vattenkvalitet och ge förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Kulturhistoriska värden i landskapet ska beaktas och vägas mot övriga värden i samband med åtgärder i sjöar och vattendrag. Samarbeten i vattenfrågor ska sökas över kommun- och länsgränser.

Tillgång till natur för friluftsliv

Nationellt friluftsmål: *Det finns tillgång till natur för friluftslivet. Det innebär att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.*

7. Tillgång till natur för friluftsliv i Olofströms kommun

Natur- och friluftsvärden ska kartläggas och förmedlas så att samhällsplanering och markanvändning kan ta hänsyn till friluftslivets behov av attraktiva natur- och kulturområden. Genom utveckling, förvaltning och skötsel ska områden också främjas för rekreation och friluftsliv.

Ett rikt växt- och djurliv

Nationellt miljö kvalitetsmål: *Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.*

8. Ett rikt växt- och djurliv i Olofströms kommun

I Olofströms kommun pågår arbetet med att återskapa och bevara värdefulla livsmiljöer. Extra fokus är riktat mot rödlistade arter och utveckling av grön infrastruktur.

Attraktiv tätortsnära natur

Nationellt friluftsmål: *Det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Det innebär att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.*

9. Attraktiv tätortsnära natur i Olofströms kommun

I Olofströms kommun ges det möjlighet till upplevelser i den tätortsnära naturen. Kommunen arbetar aktivt för att bevara och utveckla platser och rörelsestråk för friluftslivet i tätortsnära naturområden.

Myllrande våtmarker

Nationellt miljö kvalitetsmål: *Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.*

10. Myllrande våtmarker i Olofströms kommun

Flera våtmarkers ekologiska status ska förstärkas. Variationsrika våtmarker ska också återskapas och nyanläggas, främst i anslutning till vattendragen.

Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Nationellt friluftsmål: *Att bidra till en hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt i alla delar av landet. Detta bör innebära att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt. Natur- och kulturturism bör uppmärksammas och prioriteras som strategiska verksamheter inom besöksnäringen. Upplevelserna bör kännetecknas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.*

11. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling i Olofströms kommun

Friluftslivet och naturen ska erbjuda en arena för attraktiv naturturism, som utmärker Olofströms kommun som varumärke och skapar möjligheter för näringsidkare. För att långsiktigt säkerställa natur- och kulturlandskapet ska inte friluftslivet bidra till en försämrad miljö, vilket ställer krav på kommunens friluftsanläggningar.

Ett rikt odlingslandskap

Nationellt miljökvalitetsmål: *Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.*

12. Ett rikt odlingslandskap i Olofströms kommun

Olofströms kommun ska arbeta för att bevara och återskapa artrika ängs- och betesmarker. Särskilt fokus ska läggas på att gynna flora och fauna på kommunalt skötta gräsytor.

Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Nationellt friluftsmål: *Att skyddade områden är en resurs för friluftslivet. Det innebär att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.*

13. Skyddade områden som resurs för friluftslivet i Olofströms kommun

Det är en angelägenhet för Olofströms kommun att långsiktigt skydda områden med natur- och kulturvärden, vilka också är en tillgång för friluftslivet. I skyddade områden som Olofströms kommun ansvarar för finns friluftsanläggningar och information om sevärdheter, som erbjuder attraktiva och spännande miljöer. Områden som skyddar natur- och kulturvärden ska därför inte innefattas av föreskrifter som i onödan innebär begränsningar för friluftsliv.

Ett rikt friluftsliv i skolan

Nationellt friluftsmål: *Ett rikt friluftsliv i skolan. Det innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.*

14. Ett rikt friluftsliv i skolan i Olofströms kommun

Alla förskolor och skolor i Olofströms kommun ska ha tillgång till områden i natur- och kulturlandskapet för undervisning och friluftsliv. Dessa tillgängliga naturområden ska regelbundet användas i skolornas och förskolans verksamhet, vilket motiverar att områdena värnas och bevaras i kommunens samhällsplanering.

God kunskap om friluftslivet

Nationellt friluftsmål: *Det finns god kunskap om friluftslivet. Det innebär att det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskaplig karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.*

15. God kunskap om friluftslivet i Olofströms kommun

Besöksgraden på kommunens friluftsområden ska kartläggas så att det tillsammans med forskning om friluftslivet skapar goda underlag för beslut om kommunens friluftsliv.

Friluftsliv för god folkhälsa

Nationellt friluftsmål: *Skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Det innebär att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, landsting, ideella organisationer och andra berörda aktörer.*

16. Friluftsliv för god folkhälsa i Olofströms kommun

Olofströms kommun ska nå ut med information och arbeta för att uppmuntra vistelse i natur- och kulturlandskapet till målgrupper som vanligtvis inte utövar friluftsliv.